

PSI.2023.364410.4047/10.30510

**Design and validation of an integrated curriculum template
In the field of socialization In elementary school**

Abstract

The integrated approach to curriculum design means distancing oneself from the traditional curriculum model, which, by relying on independent learning domains (curriculum materials), leads to dispersion and divergence in students' learning experiences. School curricula and the ability to respond quickly and respond to current issues can be considered as one of the most important advantages or justifications for the integrated approach in the curriculum. The purpose of this study was to design a model of socialization (social education) based on the integrated approach. The research method was mixed (qualitative-quantitative) of the applied type. The statistical population was in the qualitative part of curriculum specialists and education experts and in the quantitative part of social science teachers in the academic year 1399-1398 in Bushehr province. The tool used in the qualitative part of the interviews and the summary of documents was extracted using the content analysis method of the sequential model of Meering and the deductive categorization system of 70 codes and 18 themes, and in the quantitative part, the tool used was The researcher had made a questionnaire using Ro Factor analysis, main and sub-components were analyzed and based on it, the model elements were presented based on: objectives, content, learning activities and evaluation of integrated curricula and if the curriculum system is reviewed in the above elements. , Can strengthen socialization in the process .of the primary education system

Keywords: sociability an integrated, approach, curriculum, elementary school

PSI.2023.364410.4047/10.30510

طراحی و اعتباربخشی الگوی برنامه درسی در هم تنیده
در زمینه جامعه پذیری در مقطع ابتدایی

تاریخ دریافت 1401/01/05

تاریخ پذیرش: 1401/01/14

1دکتر علی اصغر ماشینچی

چکیده

رویکرد درهم تنیده یا تلفیقی در طراحی برنامه درسی را به معنای فاصله گرفتن از الگوی سنتی برنامه درسی دانست که با اتکاء و ابتناء به حوزه های یادگیری مستقل (مواد درسی) موجب پراکندگی و تفرق در تجربیات یادگیری دانش آموزان میشود. تزریق ویژگی چابکی، چالاکی و پویایی در برنامه های درسی مدرسه های و ایجاد توان واکنش سریع و پاسخگویی به مسائل روز را بتوان جزء مهمترین امتیازات یا توجیهاات روی آوردن به رویکرد تلفیقی در برنامه های درسی دانست. هدف از اجرای این پژوهش طراحی الگوی جامعه پذیری (پرورش اجتماعی) بر اساس رویکرد تلفیقی بود. روش پژوهش، آمیخته (کیفی- کمی) از نوع کاربردی بود. جامعه آماری در بخش کیفی متخصصان برنامه درسی و کارشناسان تعلیم و تربیت و در بخش کمی دبیران علوم اجتماعی در سال تحصیلی 1398-1399 در استان بوشهر بود که نمونه ها با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب گردید. ابزار مورد استفاده در بخش کیفی مصاحبه ها و خلاصه اسناد و مدارک بود که با استفاده از روش تحلیل محتوا مدل ترتیبی مایرینگ و نظام مقوله بندی قیاسی 70 کد و 18 تم استخراج و در بخش کمی، ابزار مورد استفاده یک پرسشنامه محقق ساخته بود که با استفاده از روش تحلیل عاملی، مولفه های اصلی و فرعی مورد تحلیل قرار گرفتند و بر اساس آن، عناصر مدل بر اساس: اهداف، محتوا، فعالیت های یادگیری و ارزشیابی برنامه های درسی تلفیقی ارائه گردید و اگر بازنگری در نظام برنامه درسی در عناصر فوق انجام شود، می تواند به تقویت جامعه پذیری در فرایند نظام آموزش دوره ابتدایی منجر گردد.

کلید واژه ها: جامعه پذیری، رویکرد در هم تنیده، برنامه درسی، مقطع ابتدایی.

1 استادیار گروه علوم تربیتی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران

جامعه‌پذیری¹ اصطلاحی است که توسط جامعه‌شناسان، روان‌شناسان اجتماعی و مردم‌شناسان استفاده می‌شود و به روندی گفته می‌شود که در آن شخص در طول حیات خویش هنجارها، عرف‌ها و ارزش‌های جامعه خویش را یاد می‌گیرد. به عبارتی؛ آماده شدن فرد توسط جامعه برای بر عهده گرفتن نقش‌ها را جامعه‌پذیری می‌گویند. زمانی که فردی در جامعه، جامعه‌پذیر نشود، یا به اصطلاح، دچار کژروی اجتماعی شود، جامعه از طریق روش‌های کنترل اجتماعی سعی در انطباق او با ارزش‌ها و عقاید جامعه میکند (ویکی‌پدیا). مهم‌ترین هدف آموزش و پرورش در دوره ابتدایی ایجاد و تقویت مهارت‌های زندگی و سازگاری با محیط است. این مهارت نیازمند دانش‌های مرتبط با زندگی است. این عقیده‌ی فلسفی که تربیت همان رشد و نمو فردی یا وسیله‌ای برای نگهداری زندگی اجتماعی است با یکدیگر اصطلاحی ندارد، زیرا فرد و جامعه به یکدیگر مربوط بوده و قابل تفکیک نمی‌باشند و بشر برای پرورش واقعی خویش نیاز به کسب دانش و اخذ تجربیاتی دارد که در نتیجه‌ی محیط و زندگی در آن به دست می‌آید. از طرفی همواره یکی از دغدغه‌های متولیان تعلیم و تربیت این بوده که دانش‌آموزان ناتوان از بکارگیری آموخته‌هایشان در زندگی هستند (شین، 2019). تربیت دارای ابعاد و گونه‌های مختلفی است که توجه به همه گونه‌ها در تربیت انسان، امری است که گریزی از آن نمی‌باشد. از میان گونه‌های تربیت، پرورش اجتماعی¹ یا جامعه‌پذیری دارای اهمیت زیادی می‌باشد چرا که انسان موجودی است اجتماعی و باید خود را برای این نهاد آماده کند (راغفر، 1396). پرورش اجتماعی عبارت است از تأمین تمهیدات لازم جهت متجلی ساختن ارزش‌ها و ضوابط مطلوب اجتماعی در فرد به منظور موثر بودن او در برخوردهای اجتماعی اعم از هدایت دیگران، مخالفت با نظرات غیرمنطقی، توافق و سازگاری و امور نظیر آن‌ها (میلیس²، 2020). تربیت اجتماعی که به واسطه آن آدمی در طول حیات خویش تمامی عناصر اجتماعی و فرهنگی محیط خود را به شکل خودآگاه و یا ناخودآگاه درونی کرده و با ساخت شخصیت خویش یگانه می‌سازد، نقش مهمی در کارکرد فرد در جامعه دارد. عناصر و مؤلفه‌های به کار رفته در این تعریف که وجوه و ابعاد آن را در موقعیت‌های مختلف می‌توان تفسیر و تحلیل نمود (حسینی، 1397). روش‌های تربیت اجتماعی را می‌توان همان ابزارهایی دانست که به کمک آن‌ها می‌توان مسئله اجتماعی شدن افراد یک جامعه را اجرا کرد. برخی از اندیشمندان دینی برآنند که بنای زندگی انسان، بر پایه زندگی اجتماعی شکل گرفته است و این امر در فطرت و ذات او به امانت قرار داده شده و به علت نیاز او نمی‌توان انسان را از آن دور کرد. این نظر به خلاف برخی دیگر از اندیشمندان است که قایلند، پیدایش جامعه و نیز تن دادن انسان به زندگی اجتماعی محصول تکامل طبیعی و تاریخی اوست (اندروز³، 2014).

مقوله جامعه‌پذیری در حوزه برنامه‌ریزی درسی از سه بعد کلان دارای اهمیت است. وجه اول مربوط به خود مقوله پرورش اجتماعی است. وجه دوم اهتمام به این مساله از جهت انعکاس جهانی و مجامع بین‌المللی است و وجه سوم اهمیت موضوع مربوط به جایگاه برنامه درسی پرورش اجتماعی است (رفیعی، 1396).

1- Social education
2- Mills
3- Andrews

از سویی برنامه درسی در هم تنیده یا تلفیقی^۱ به معنای ارتباط دادن و درهم آمیختن محتوای برنامه درسی به منظور انسجام تجربیات یادگیری دانش‌آموزان است. همچنین برنامه‌ی درسی میان رشته‌ای از رویکردهای متداول تلفیق برنامه‌ی درسی است. با توجه به دستاوردهای جدید در کلیه‌ی شئون زندگی که در سال‌های اخیر حاصل شده است، آموزش و پرورش نیز از تغییرات و نگاه‌های جدید بی‌نصیب نمانده است (امینی، 396). برخی از این تحولات به قدری زیبا، کارآمد و کاربردی است که بر مربیان، معلمان و دانشجویان تربیت معلم و علوم تربیتی فرض است که در آموزش و تعامل با دانش‌آموزان و مدیریت کلاس درس از آن‌ها استفاده کنند (اسدی، 1395).

در بحث برنامه درسی تلفیقی و نقش آن در تربیت نیز باید بیان نمود که دانش‌آموزان برای ایجاد معنا و ایجاد دانش بیشتر، بجای روش آموزش سنتی و تقسیم موضوع واحد، جامعیت دید داشته باشد (ملکی، 1397). یکی از راه‌ها برای رسیدگی به این انتظارات، برنامه درسی تلفیقی است. یعنی برنامه‌ای که با اتصال مفاهیم و مهارت‌های اصلی به زمینه‌های متعدد باعث وحدت موضوع شود (رو، 2020). پس به بیان روشن‌تر تلفیق برنامه درسی تلاشی برای اتصال آموزش تربیتی به تحصیل است. می‌توان بیان کرد که تلفیق برنامه درسی به عنوان یک رویکرد آموزشی شامل کلید محتوای چند رشته است و با استفاده از مشکلات و مسائل معتبر کاربردی (آموزش مبتنی بر حل مسئله) و تعامل دانش‌آموزان مطالب درسی و دنیای اطراف را به چالش می‌کشد (مک‌گری^۳ و همکاران، 2015). اما پیاده‌سازی برنامه تلفیقی نیاز به زمان، برنامه‌ریزی و محیطی دور از، استرس برای کسب تجارب یادگیری غنی دارد؛ زیرا دانش‌آموزان با تعامل و تجزیه و تحلیل به درک عمیق از موضوع می‌رسند و همین امر بر موفقیت در حوزه تربیتی و تحصیلی تأثیرگذار است (موتاسا^۴، 2019).

همچنین با بررسی پژوهش‌ها در داخل و خارج در راستای موضوع مشخص شد که تاکنون پژوهشی جامع در مورد طراحی مدل جامعه‌پذیری (پرورش اجتماعی) بر اساس برنامه تلفیقی انجام نگرفته است و صرفاً موضوعاتی نسبتاً نزدیک در این حوزه انجام شده از جمله اینکه: منصوری گرگر و همکاران (1398) در پژوهشی به بررسی ماهیت و منطق برنامه درسی رباتیک تربیتی در دوره ابتدایی پرداخت. نتایج نشان داد که در دهه گذشته، رباتیک تربیتی به مثابه یک ابزار ارزشمند در راستای شکوفاسازی و پرورش مهارت‌های شناختی - اجتماعی دانش‌آموزان و پشتیبانی از یادگیری موضوعات علوم، ریاضیات، زبان و فناوری توجه و علاقه پژوهشگران و معلمان را جلب کرده است. از طرفی هاشم زاده (1398) در پژوهشی به بررسی تأثیر رویکرد تلفیق برنامه درسی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه چهارم شهرستان خاش پرداخت. نتایج نشان داد که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر در گروه کنترل و آزمایش در پس‌آزمون (بعد از انجام برنامه درسی تلفیقی) با هم تفاوت دارد؛ به این معنی که اجرای برنامه درسی تلفیقی توانسته است باعث افزایش نمره پیشرفت تحصیلی دروس ریاضی، علوم، مطالعات اجتماعی، فارسی و هنر در سه حیطه شناختی، عاطفی، روانی - حرکتی دانش‌آموزان در گروه آزمایش شود. از سویی یاقوتی (1392) در پژوهشی به رویکرد تلفیقی در برنامه‌ی درسی تربیت بدنی مقطع ابتدایی: تبیین امکان از دیدگاه متخصصان پرداخت. نتایج نشان داد که بر اساس نتایج این پژوهش از نظر متخصصان با توجه به مؤلفه‌های برنامه ریزی درسی می‌توان برنامه درسی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی تهیه و تدوین

1- Integrated curriculum

2- Ro

3- McGarry

4- Mutasa

نمود. همچنین از نظر متخصصان با توجه به عامل جنسیت و میزان موافقت می توان برنامه درسی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی تهیه و تدوین کرد.

با توجه به عامل سابقه تدریس و تعامل سه عامل تهیه برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی از نظر متخصصان اختلاف نظر وجود دارد. همچنین اولیلا^۱ (2019) در پژوهشی به ادغام برنامه درسی مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی: مطالعه موردی (مدرسه روستایی پنسیلوانیا) پرداخت. نتایج نشان داد که معلمان معتقدند با افزایش زمان آموزشی برای مطالعات اجتماعی، باید درک دانش آموزان از موضوع و مفاهیم آن نیز افزایش یابد.

با این حال، نقطه ضعف اساسی نیاز به وقت کافی و برنامه ریزی برای ادغام موضوع است. معلمان مصاحبه شده اظهار داشتند که بهترین روش ادغام با درج مفاهیم مطالعات اجتماعی در پروژه ها و فعالیت های کلاس است. از نتایج بدست آمده، توصیه می شود نظریه برنامه درسی یکپارچه کاملاً مورد توجه تصمیم گیرندگان کلیدی آموزش در کشور قرار گیرد. این نتایج می تواند به مدارس کمک کند تا چگونگی افزایش بهتری در زمان آموزش مطالعات اجتماعی، بهبود کیفیت آموزش مطالعات اجتماعی و تأثیرات مثبت القای صلاحیت مدنی در دانش آموزان خود را تعیین کنند. فاندت^۲ (2019) در پژوهشی به بررسی طراحی و استفاده از منابع برنامه درسی ترکیبی برای معلمان و مربیان معلمان: مطالعه موردی (نمونه ای از چرتکه چینی ها در دبستان) پرداخت. نتایج نشان داد که ترکیب منابع برنامه درسی برای معلمان دبستان و مربی معلم ها توانایی های ها و ظرفیت های آنان را تا حد بالایی ارتقاء می دهد. وونگ^۳ و همکاران (2019) در پژوهشی به بررسی برنامه درسی یکپارچه: نتایج و تجربیات اولیه در یک دانشگاه بزرگ خصوصی پرداخت. نتایج نشان داد که ادغام برنامه های دراز مدت در آموزش مراقبت های بهداشتی به عنوان یک استراتژی برای ارتقاء تجربیات دانشگاهی، تسهیل یادگیری در مرتبه بالاتر و ایجاد پل های مختلف مورد حمایت قرار گرفته است. همچنین بازخورد مثبت در مورد موارد کارگاه یکپارچه در برنامه درسی وجود داشت.

در بحث اهمیت و ضرورت پژوهش می بایست بیان نمود که اهمیت دوره ابتدایی در جهت رشد و شکوفایی استعداد دانش آموزان تا این اندازه اهمیت دارد که در تعریف نظام جدید آموزشی به دوره «اساس» نام گرفته است. همچنین برنامه درسی تلفیقی ارائه شده تشریح می کند که چگونه می توان در مدارس برنامه ای مدون برای فعال کردن دانش آموزان در تربیت با استفاده از منابع اطلاعاتی متنوع و پیچیده تدوین نمود تا از این طریق دانش آموزان بتوانند از محتوای برنامه درسی دانش و درک عمیق کسب نمایند. مطالعه منابع و همچنین کوشش هایی که در طول تاریخ برنامه درسی صورت گرفته است، نشان می دهد تلفیق و درهم تنیدن برنامه های درسی، هیچگاه به اندازه امروز و با شکلی منظم به کار گرفته نشده است بنابراین، در برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی هم یادگیرنده و هم یاددهنده با انگیزه بیشتری به تربیت و یادگیری و جست و جوی مطالب می پردازند. پس، تربیت و یادگیری بهتر و عمیق تری ایجاد می شود. همه این عوامل به بهبود تربیت و یادگیری یادگیرندگان در مواجهه با چالش های محیط آموزشی می انجامد. از جمله خلاء های پژوهشی که باعث انتخاب این پژوهش شده این بود که علیرغم پژوهش های قبلی در باب طراحی الگوی برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی نواقصی در این حوزه وجود دارد که با انجام این پژوهش تا حدی مرتفع می شود، از جمله اینکه تاکنون پژوهشی جامع در مورد برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی در دوره ابتدایی انجام نگرفته است، بر همین

1- Ollila
2- Gueudet
3- Wong

اساس این پژوهش می تواند خلاء برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی را تا حدی برطرف نماید. در این پژوهش همچنین مدل جامعه پذیری (پرورش اجتماعی) بر اساس برنامه تلفیق‌ارائه خواهد شد که تاکنون در پژوهش های قبلی ارائه نشده و این امر نیز می تواند بستر و جایگاه مناسبی برای کاربران این حوزه داشته باشد. همچنین یافته های حاصل از این پژوهش می تواند در اختیار برنامه ریزان قرار بگیرد تا از عناصر برنامه نظام مند برنامه درسی مبتنی بر پرورش اجتماعی دانش آموزان استفاده نمایند و در دوره های آموزش ابتدایی این یافته ها را لحاظ کنند تا معلمان را با این صلاحیت ها و با این اطلاعات تربیت نمایند.

بنابراین، هدف از اجرای این پژوهش طراحی مدل جامعه پذیری (پرورش اجتماعی) بر اساس برنامه تلفیقی بود و پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به این سوال بود که مدل جامعه پذیری (پرورش اجتماعی) بر اساس برنامه تلفیقی چگونه است؟

روش پژوهش

روش این پژوهش آمیخته یا ترکیبی (کیفی - کمی) از نوع طرح های متوالی - اکتشافی است. جامعه آماری در بخش کیفی شامل 85 نفر از متخصصان برنامه درسی و کارشناسان تعلیم و تربیت و در بخش کمی 830 نفر از دبیران علوم اجتماعی در سال تحصیلی 1398-1399 بود که به ترتیب از بین آنان 40 و 263 نفر با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب گردید. ابزار مورد استفاده در بخش کیفی مصاحبه ها و خلاصه اسناد و مدارک بود که با استفاده از روش تحلیل محتوا مدل ترتیبی مایرینگ و نظام مقوله بندی قیاسی 70 کد و 18 تم استخراج و در بخش کمی، ابزار مورد استفاده یک پرسشنامه محقق ساخته بود که با استفاده از روش تحلیل عاملی مفاهیم استخراج شده به 21 مقوله فرعی و 10 مقوله اصلی مورد تحلیل و بررسی قرار گرفتند. در زمینه روند اجرای پژوهش می بایست بیان نمود که داده های مورد نیاز با "بررسی اسناد" و "مصاحبه" جمع آوری شد. 3 جلد کتاب و 11 عنوان مقاله به صورت هدفمند انتخاب شد و مورد مطالعه قرار گرفت و با 22 نفر زن و 25 نفر مرد مصاحبه نیمه ساختاریافته ای انجام شد. هر مصاحبه به طور متوسط 60 دقیقه به طول انجامید. مطالعه اسناد و انجام مصاحبه ها بر اساس اشباع اطلاعاتی پژوهشگر انجام شد. در بخش مصاحبه یادداشت برداری شد و سپس بر اساس تشابهات با کدبندی اولیه و متمرکز، کدهایی به موارد مشابه اختصاص پیدا کرد و تبدیل به مقولاتی شدند که هدف اصلی پژوهش بودند. تجزیه و تحلیل داده ها در حوزه کیفی بر اساس تحلیل محتوا مدل ترتیبی مایرینگ و نظام مقوله بندی قیاسی و در حوزه کمی روش تحلیل عاملی صورت پذیرفت.

یافته های پژوهش

جدول یک: مشخصات جمعیت شناختی آزمودنی ها در دو بخش کمی و کیفی

کیفی		کمی		
متخصصان برنامه درسی و کارشناسان تعلیم و تربیت		دبیران علوم اجتماعی		
درصد	تعداد	مشخصات دموگرافیک	درصد	تعداد

		جنس			جنس
٪54.52	11	مرد	٪45.35	119	مرد
٪45.48	9	زن	٪54.65	144	زن
		سن (سال)			سن (سال)
	8	30-40	٪32.16	84	25-35
0/19	9	41-60	٪45.35	118	36-45
	3	61-75	٪22.49	61	46-60
		تحصیلات			تحصیلات
٪41.53	8	استادیار	٪57.91	149	لیسانس
٪39.47	8	دانشیار	٪40.2	105	فوق لیسانس
٪20.77	4	استاد تمام	٪1.89	9	دکترا
100	40	100	263	جمع کل	

بررسی و توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی آزمودنی‌ها در دو بخش کمی و کیفی با توجه به جنسیت، سن، تحصیلات و مرتبه علمی در جدول 1 ارائه شده است که شامل دبیران علوم اجتماعی در بخش کمی و متخصصان برنامه درسی و کارشناسان تعلیم و تربیت در بخش کیفی می‌باشد.

جدول دو: کدگذاری محوری مفاهیم استخراج شده از مصاحبه‌ها و تم‌های مشترک استخراج شده از تحلیل‌ها

کد	مفاهیم استخراج شده
1	توجه سیاست‌گذاران آموزش و پرورش به مقولات پرورش اجتماعی
2	عنایت به طراحی الگوی پرورش اجتماعی در برنامه درسی دوره ابتدایی
3	حاکم شدن دیدگاه‌های فعال بودن فراگیر در فرایند یاددهی- یادگیری
4	توجه مربیان دوره ابتدایی به مضامین پرورش اجتماعی در فرایند یاددهی

5	ضرورت عنایت دانش آموز ابتدایی به یادگیری دروس اجتماعی و مفاهیم تربیتی
6	توجه آموزش و پرورش جدید به اخلاق در سواد رسانه ای دوره ابتدایی
7	ضرورت توجه به تربیت شهروند جهانی در برنامه درسی دوره ابتدایی
8	پشتیبانی از مهارت‌های معاشرت اجتماعی در الگوی برنامه درسی دوره ابتدایی
9	بهره‌گیری از روش‌های متنوع اجتماعی شدن دانش آموزان (سخنرانی، سمینار، اردو و...)
10	ضرورت ارزیابی اعتبار الگوی برنامه درسی متناسب با ساختار پرورش اجتماعی دوره ابتدایی
11	سنجش خط مشی آموزشی در راستای صلاحیت‌های تربیتی برای مسئولیت‌های اجتماعی
12	توسعه برنامه‌های درسی ترکیبی برای بخش‌های اولویت دار آموزشی
13	مطابقت محتوای برنامه درسی تلفیقی با استانداردهای صلاحیت اخلاقی
14	اولویت بندی موضوعات برنامه‌درسی مرتبط با ساختار پرورش اجتماعی دانش آموز ابتدایی
15	تعیین استانداردهای پرورش اجتماعی در برنامه درسی تلفیقی دوره ابتدایی
16	سنجش عملکرد و یا ارزشیابی مستقل هر یک از پایه‌های اول تا ششم بر اساس معیارهای جامعه‌پذیری
17	تأکید بر پرورش خلاقیت‌های دوره ابتدایی و برنامه تربیتی در وضعیت‌های درسی واقع‌گرایانه
18	توسعه اخلاق محوری، و کسب مشاوره رفتاری از منابع معتبر پرورش اجتماعی دوره ابتدایی
19	آگاهی والدین، دانش‌آموزان و مربیان مشاور از تحولات تربیتی آموزش و پرورش معاصر
20	موفقیت برنامه درسی ترکیبی در رشد همه‌جانبه تربیتی اجتماعی فراگیران دوره ابتدایی
21	تربیت خوداتکایی نیروی انسانی تربیت یافته در مراکز تعلیم و تربیت پایه (ابتدایی)
22	حمایت‌های قانونی دولت از سمن‌های اجتماعی مدافع حقوق کودکان
23	انطباق روش‌های تدریس جدید با اهداف برنامه درسی مقطع ابتدایی
24	مشارکت فعال دانش‌آموزان در برنامه‌های ترکیبی کتابخانه‌ای و نمایشی

آمادگی دانش‌آموزان جهت ایجاد نشاط و بازی‌های خلاقانه در مدارس ابتدایی	25
هوشمندسازی و به‌روز رسانی کلاس‌های تلفیقی دوره ابتدایی	26
استفاده مربیان از رسانه‌های شبکه اجتماعی و فن‌آوری‌های نوین در امر تربیت	27
استفاده از ظرفیت والدین و فعالان کودک در دوره‌های مرتبط با پرورش اجتماعی دوره ابتدایی	28
تناسب قالب‌های اجرایی پرورش اجتماعی دانش‌آموزان با نظریات جدید تعلیم و تربیت	29
تناسب مدت زمان فعالیت‌های دانش‌آموزان دوره ابتدایی در برنامه‌های تربیتی فرهنگی	30
ارتقاء توان علمی مربیان با آموزش‌های مستمر و حین خدمت در حوزه برنامه درسی تلفیقی تربیتی	31
ایجاد فرصت‌های علمی و پژوهشی لازم در حوزه پرورش اجتماعی تلفیقی مربیان از سوی مدیران	32
تطابق برنامه درسی تلفیقی با امکان حضور دانش‌آموز ابتدایی در حوزه‌های اجتماعی	33
القاء بینش در مربیان جهت مشارکت در تهیه برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی نوآموزان	34
توجه مربیان به بافت آداب و رسوم و مسائل محلی در برنامه‌ریزی درسی تلفیقی	35
بهره‌گیری از روش‌های چندخطی و غیرمستقیم در برنامه درسی تلفیقی دوره ابتدایی	36
تغییر سرفصل دروس با توجه به تحولات علمی و نیازهای تعلیم و تربیت جدید کودکان ابتدایی	37
توسعه مهارت‌های ارتباطی اجتماعی دانش‌آموزان در محیط خارج از کلاس	38
تلاش در جهت پرورش ابعاد عاطفی و شناختی دانش‌آموزان دوره ابتدایی	39
توجه به محبت و حمایت‌های عاطفی دانش‌آموز ابتدایی در محیط یادگیری	40
ارزیابی مدل‌های اعتباربخش شایستگی حرفه‌ای در جهت نیل به اهداف برنامه درسی مقطع ابتدایی	41
تعالی شخصیت دانش‌آموز ابتدایی در برنامه درسی تلفیقی دوره ابتدایی	42
تقویت روحیه و نشاط در مربیان پایه جهت مشارکت در تولید برنامه درسی تلفیقی	43
بازآموزی مربیان جهات تقویت برنامه‌ریزی درسی تربیتی	44

میزان رصد تحولات علمی آموزش‌های فوق برنامه توسط مربیان	45
ضرورت افزایش مسئولیت‌پذیری فراگیران در فعالیتهای تقویتی جنبی	46
میزان اثربخشی شیوه‌های ارزشیابی الکترونیکی آموزه‌های تربیتی	47
تأکید بر سنجش مهارت‌های تفکر و سنجش نظری دانش‌آموزان	48
ارتباط و انعطاف محتوای برنامه درسی تلفیقی با علایق اجتماعی دانش‌آموزان	49
رضایت سنجی دانش‌آموزان از محتوای برنامه درسی تلفیقی در امور اجتماعی	50
تأکید بر پژوهش و کاوشگری در محتوای برنامه درسی تلفیقی	51
تأکید بر پژوهش و کاوشگری در محتوای برنامه درسی مولفه‌های جامعه‌پذیری	52
میزان رعایت نیازهای جامعه در انتخاب محتوای برنامه درسی پرورش اجتماعی	53
مطابقت برنامه درسی با هدف ارتقاء حس راهبری دانش‌آموزان در حوزه‌های تربیتی	54
توجه به علایق و توانمندی دانش‌آموزان بر انتخاب اهداف برنامه درسی پرورش اجتماعی	55
سیاست‌های نظام آموزشی در حوزه برنامه درسی ترکیبی مدارس ابتدایی	56
پذیرش مهارت‌های نظری توسعه‌ای در نظام درسی تربیتی اجتماعی	57
حمایت‌های قانونی و اختصاص بودجه ویژه در فعالیتهای علمی تربیتی	58
تغییر سرفصل دروس با توجه به تحولات علمی و نیازهای تعلیم و تربیت مقطع ابتدایی	59
تحول خلاق تربیتی دانش‌آموزان در برنامه‌های ترکیبی ورزشی و فرهنگی	60
آماده‌سازی دانش‌آموزان جهت برگزاری و شرکت در کارگاه‌های عملی نشاط ورزشی در مدارس ابتدایی	61
کیفیت پاسخ‌دهی و بازخوردهای تلفیقی ارائه شده به دانش‌آموزان مقطع ابتدایی	62
دادن فرصت مناسب به دانش‌آموزان جهت اندیشیدن به مسائل و آسیب‌های تربیتی	63
انگیزش‌پذیرندگان به یادگیری دروس هنری و پرورشی در دوره ابتدایی	64

65	استفاده از روش‌های تدریس مبتنی بر گردش علمی، قصه‌گویی و... در نظام تعلیم و تربیت
66	اعتقاد به ایجاد فرصت تحلیل و ارزیابی مسائل زندگی توسط دانش‌آموزان مقطع ابتدایی
67	ارتقاء توان علمی والدین و همسالان با آموزش‌های مستمر در حوزه برنامه درسی تلفیقی تربیتی
68	توجه به آموزه‌های مذهبی و پشتوانه‌های اعتقادی در محیط یادگیری از سوی مربیان پرورشی
69	استفاده از پوشه کار و چک لیست برای ارزشیابی فعالیت‌های دانش‌آموزان در حوزه امور تربیتی
70	تعامل مدارس با نهادهای محلی و صاحب‌نظران حوزه برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی مقطع ابتدایی
تم‌ها	
تم 1، مبانی فلسفی	
	مساله انسان‌شناسی جدید بر مبنای غایات تربیتی برنامه درسی
	خلاقیت روشهای تعلیم و تربیت تلفیقی دوران ابتدایی در دوران معاصر
	عایت حقوق آموزشی فراگیران دوره ابتدایی در عرصه یادگیری مشارکتی
	توجه آموزش و پرورش به مهارت‌های ارزشیابی تربیت اجتماعی در مدارس
	تدوین اخلاق حرفه‌ای در نظام برنامه ریزی درسی مراکز تعلیم و تربیت
	احترام به ارزش‌های رفتاری و توانمند کردن دانش‌آموزان به اسلوب معاشرت
	تم 2، مبانی جامعه‌شناختی
	ضرورت ارتباط مداوم آموزش و پرورش با امور تربیتی دانش‌آموزان
	توجه آموزش و پرورش به اخلاق و سواد رسانه‌ای در مدارس

ارتباط پیوسته آموزش و پرورش با دنیای فرهنگ و هنر در جهت اثربخشی بر تربیت آنان	
ضرورت توجه به تربیت شهروند جهانی در مرام نامه تعلیم و تربیت	
تم 3، مبانی روانشناختی	
توجه به یادگیری مبتنی بر موقعیت در موضوعات درسی مقطع ابتدایی	مفاهیم
رسالت ایجاد و پشتیبانی از مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموان پایه	
ضرورت افزایش مسئولیت‌پذیری فراگیران در فرایند یادگیری	
بهره‌گیری از روش‌های متنوع در ارائه محتوای پرورشی اجتماعی	
تم 4، ویژگی‌های محیطی	
سیاست‌های نظام آموزشی در حوزه برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی	مفاهیم
پذیرش علوم نظری ابتدایی و الگوهای اخلاقی در محیط اجتماعی	
اختصاص بودجه به فعالیت‌های علمی و پژوهشی تربیتی کودکان ابتدایی	
تربیت نیروی انسانی مورد نیاز آینده از بطن مدارس ابتدایی امروزی	
حمایت‌های قانونی دولت از دارندگان علوم تربیتی مقاطع ابتدایی	
تم 5، محتوای برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی	
مطابقت محتوای برنامه درسی با استانداردهای تربیتی حرفه‌ای	مفاهیم
رعایت انتخاب محتوای برنامه‌درسی با ساختار تلفیقی پرورش اجتماعی	
تولید محتوای الکترونیکی به روز بودن در برنامه پرورشی کودکان	
ارتباط و انعطاف محتوای برنامه درسی تربیت تلفیقی با علایق اجتماعی دانش‌آموزان	
رضایت‌سنجی دانش‌آموزان از محتوای برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی	
تأکید بر پژوهش و کاوشگری در محتوای برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی	

میزان توجه به تناسب موضوعات برنامه درسی تلفیقی با زندگی اجتماعی		
میزان رعایت نیازهای جامعه در انتخاب محتوای برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی		
تم 6، اهداف برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی		
طراحی و اعتبار بخشی الگوی برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی در دوره ابتدایی	مفاهیم	
موفقیت نظام برنامه درسی در رشد همه جانبه تربیتی دانش آموزان ابتدایی		
تحول مثبت برنامه درسی با هدف ارتقاء حس راهبری دانش آموزان ابتدایی در حوزه پرورش اجتماعی		
توجه به علایق دانش آموزان بر انتخاب اهداف برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی		
تغییر سرفصل دروس با توجه به تحولات علمی و نیازهای تعلیم و تربیت تلفیقی اجتماعی		
تم 7، فرایندهای یاددهی و یادگیری		
انطباق روش‌های تدریس جدید با اهداف برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی		مفاهیم
مشارکت فعال دانش آموزان در برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی		
آمادگی دانش آموزان جهت یادگیری و تحصیل تلفیقی پرورش اجتماعی		
کیفیت بازخوردهای ارائه شده به دانش آموزان مدارس ابتدایی		
فرصت مناسب به دانش آموزان جهت اندیشیدن به مسائل تلفیقی پرورش اجتماعی		
تلاش جهت پروراندن ابعاد عاطفی و شناختی دانش آموزان مدارس پایه		
اعتقاد به ایجاد فرصت تحلیل و ارزیابی پرورش اجتماعی توسط دانش آموزان		
توجه به محبت و حمایت‌های عاطفی در محیط یادگیری		
بهبود مستمر فرآیندهای آموزش مهارت‌های اجتماعی مورد نیاز آینده محور		
تم 8، صلاحیت‌های حرفه ای مورد نیاز اشتغال		
ارائه آموزش‌های اجتماع محوردر حوزه برنامه درسی تلفیقی دانش آموزان ابتدایی	مفاهیم	

ارتباط خروجی‌های یادگیری با مهارت‌های تربیتی اجتماعی مورد نیاز اشتغال	
تولید محتوای درسی در راستای کسب صلاحیت لازم در عرصه‌های اداری و اجتماعی	
توسعه برنامه‌های درسی دوره ابتدایی برای بخش‌ها و حرفه‌های اولویت‌دار	
تم 9، استانداردهای دوره‌های تلفیقی پرورش اجتماعی	
تناسب دوره‌های آموزشی دانش‌آموزان با نظریات جدید تلفیقی پرورش اجتماعی	مفاهیم
تناسب مدت زمان فعالیت‌های میدانی دانش‌آموزان در دوره‌های تلفیقی پرورش اجتماعی	
تأثیر رفت و آمد بین آموزشگاه و بازارکار طی دوره‌های تلفیقی پرورش اجتماعی	
برپایی کارگاه‌های پیاپی رفع اشکال طی دوره آموزش تلفیقی پرورش اجتماعی	
تم 10، تعامل مستمر با مراکز علمی و پژوهشی	
ارتقاء توان علمی مربیان با آموزشهای مستمر در حوزه برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی	مفاهیم
ایجاد فرصت‌های علمی و پژوهشی لازم در حوزه تلفیقی پرورش اجتماعی برای مربیان از سوی مدیران	
تعامل مدارس دوره ابتدایی با نهادهای محلی و صاحب‌نظران حوزه پرورش اجتماعی	
تخصیص اعتبارات پژوهشی و شرکت در همایش‌های تلفیقی پرورش اجتماعی به مربیان	
برگزاری سمینارهای علمی و تبادل اطلاعات با سایر مراکز علمی	
تم 11، مشارکت مربیان در تولید برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی	
ایجاد تحرک در مربیان ابتدایی جهت مشارکت در تولید برنامه درسی تلفیقی پرورش اجتماعی	مفاهیم
توجه مربیان دوره ابتدایی به بافت و مسائل محلی در برنامه‌ریزی درسی تلفیقی پرورش اجتماعی	
میزان رصد تحولات علمی یادگیری تلفیقی پرورش اجتماعی توسط مربیان دوره ابتدایی	
تأثیر برنامه درسی مربیان بر دانش، پژوهندگی و بینش دانش‌آموزان دوره ابتدایی	
مشارکت مربیان و کارشناسان دوره ابتدایی در تولید محتوای آموزش تلفیقی پرورش اجتماعی	

تم 12، روشهای ارزشیابی	
مفاهیم	استفاده از پوشه کار و چک لیست برای ارزشیابی فعالیتهای دانش آموزان در حوزه پرورش اجتماعی
	مشاهده مستقیم رفتار دانش آموزان دوره ابتدایی در موقعیتهای مختلف جهت ارزشیابی میدانی و سنجش کارآمدی آنان
	سنجش مهارتهای دانش آموزان براساس روشهای خودسنجی و انجام پروژه‌های فردی و ارزشیابی گروهی
تم 13، ویژگی پذیرندگان	
مفاهیم	انگیزش پذیرندگان به یادگیری دروس تلفیقی پرورش اجتماعی دوره ابتدایی
	توسعه تخصصی دانش آموزان در حوزه آموزش تلفیقی پرورش اجتماعی دوره ابتدایی
تم 14، عوامل تسهیل کننده	
مفاهیم	حمایت مدیران ارشد پرورشی
	ساختار مراکز تربیتی و فرهنگی
	مربیان آموزش دیده
تم 15، موانع پیش روی	
مفاهیم	موانع مدیریتی
	موانع ارزشی
	موانع قانونی
تم 16، پیامدهای آموزشی	
مفاهیم	تولید محتوای کارآمد در زمینه آموزش پرورش ابتدایی
	ارتقای روشهای تدریس در آموزش تلفیقی پرورش اجتماعی

ارتقای سطح اطلاعات معلمان در زمینه آموزش تلفیقی پرورش اجتماعی دوره ابتدایی	
تم 17، پیامدهای پرورشی	
افزایش سطح دانش دانش‌آموزان در زمینه آموزش تلفیقی پرورش اجتماعی دوره ابتدایی	توسعه
ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای دانش‌آموزان در آموزش تلفیقی دروس اجتماعی دوره ابتدایی	
ترویج عناصر ترویج مولفه‌های تلفیقی پرورش اجتماعی در دوره ابتدایی	
تم 18، پیامدهای اقتصادی	
ورود به بازار کار و اشتغال مهارت‌آموختگان دوره ابتدایی	مفاهیم
پرورش نیروی کار ماهر در زمینه آموزش تلفیقی پرورش اجتماعی	
افزایش اثربخشی دانش‌آموختگان دوره ابتدایی در اجتماع آینده	

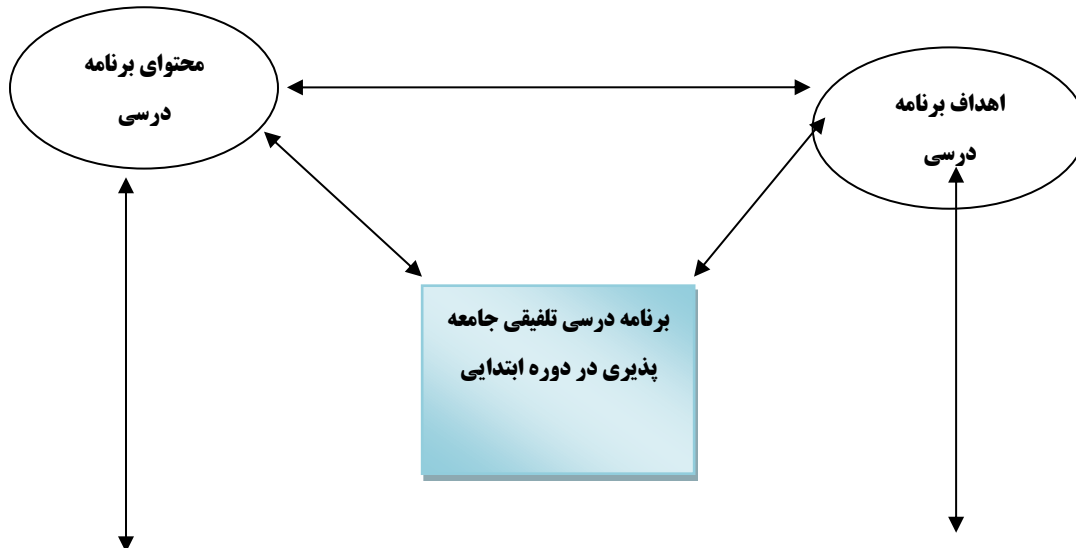
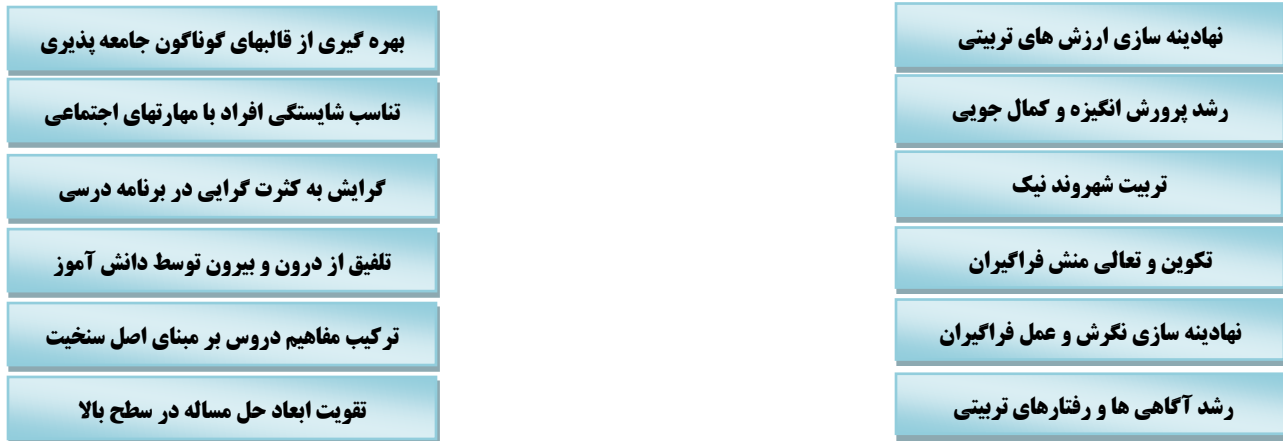
در جدول 2 ابتدا اطلاعات حاصل از تحلیل محتوای مصاحبه‌های انجام گرفته پژوهش، که شامل 70 کد مفهوم است ارائه گردید. در گام بعدی تلاش شده مقوله‌های مشابه و مقارن ارائه شده است، در تم‌های اصلی جای گیرند. بر اساس اشتراک مفهومی که مقولات با یکدیگر داشتند، تم‌ها، به شکل مفاهیم انتزاعی تری استخراج شدند. پس از تهیه و تنظیم جدول مفاهیم و مقولات اولیه، به عنوان گام نخست تحلیل کیفی اطلاعات حاصل از تحلیل محتوای مصاحبه‌ها، برای تکمیل این فرآیند، مفاهیم حاصله، در سطح بالاتر و تجریدی‌تر جهت دست‌یابی به تم‌های اصلی، گروه‌بندی شدند. پس از مقایسه مقولات گروه‌بندی شده، مقولات مرتبط با یکدیگر، در یک مضمون کلی دسته‌بندی شدند و بر اساس عناوین موجود در نظریه‌های مرتبط یا مفاهیم برخاسته از ادبیات تحقیق، عناوین کلی برای این مضمون‌ها در نظر گرفته شد.

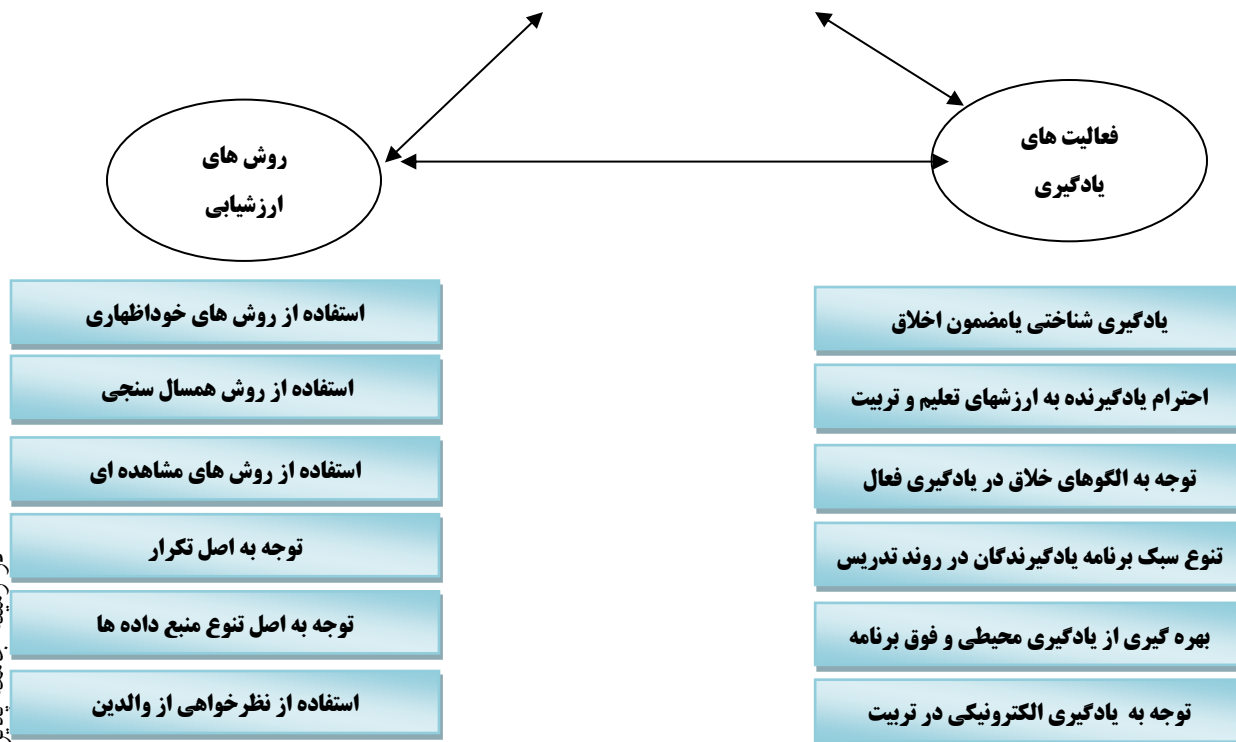
با توجه به هدف کلی پژوهش در راستای تدوین الگوی برنامه درسی تلفیقی جامعه‌پذیری دانش‌آموزان ابتدایی، بر اساس فرایند فوق (بخش کیفی مصاحبه‌ها و خلاصه اسناد و مدارک 70 کد و 18 تم استخراج گردید) با توجه به اشتراکات مفهومی، هر کدام از این مفاهیم در مقولات (اهداف، محتوا، فعالیت‌های یادگیری و روشهای ارزیابی) جای گرفتند و در تحلیل نهایی مفاهیم اولیه، با کسب آگاهی کافی از این که تم‌های مختلف کدام‌ها هستند، چگونگی تناسب آن‌ها با یکدیگر و داستانی که آنها درباره داده‌ها می‌گویند، یک نقشه رضایت‌بخش (مدل) از تم‌ها ترسیم گردید.

جدول 3 مربوط به ضرایب مسیر و مقادیر معناداری در بخش کمی (تحلیل توصیفی از جامعه آماری که شامل 263 نفر از دبیران علوم اجتماعی مقاطع ابتدایی استان بوشهر) می‌باشد که نتایج این نظرسنجی اعتبارسنجی مدل تایید گردید.

جدول سه: ضرایب مسیر و مقادیر معناداری

وضعیت	مقدار معناداری	ضریب مسیر	مسیر			
			←	←	←	←
تأیید شد	8.39	0.62	تلفیق دروس در	←	ویژگیهای فردی دانش آموزان	مؤلفه های درونی
تأیید شد	12.38	0.73	پرورش اجتماعی	←	مربیان علوم اجتماعی ابتدایی	
تأیید شد	12.41	0.68	مقطع ابتدایی	←	نظام آموزش و پرورش نوین	
تأیید شد	11.74	0.50		←	جامعه سالم و اخلاق مدار	مؤلفه های بیرونی
تأیید شد	12.09	0.72		←	باورها و هنجارهای اجتماعی	
تأیید شد	5.56	0.52		←	مربیان و والدین	

مدل جامعه‌پذیری بر اساس رویکرد تلفیقی

بحث و نتیجه‌گیری

تغییرات گوناگون و مستمر در دنیای فناوری و دگرگونی‌های عظیم اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، و به تبع آن‌ها پیدایش نیازهای متنوع و گوناگون فردی و اجتماعی، و وضعیت نگران‌کننده‌ی فاصله‌ی بین دنیای آموزش و دنیای کار ضرورت ایجاد تغییر در شیوه‌های طراحی و اجرای برنامه‌های درسی را امری بدیهی ساخته است و موجب شده تا برنامه‌ریزان بیش از پیش در زمینه‌ی طراحی برنامه‌ها به رویکردهای مختلف بیندیشند. (یکی از رویکردهایی که می‌تواند به حل مسئله کمک کند رویکرد تلفیقی است.) در طول زمان نظام‌های درون‌رشته‌ای، مهم‌ترین سهم و نقش را در آموزش داشته‌اند. علیرغم انتقادات و اشکالاتی که به این شیوه‌ی سازماندهی وارد ساخته‌اند. اما عملاً بخش اعظم برنامه‌های درسی مدارس و دانشگاه‌ها در دنیا، بر این اساس طراحی می‌شده و اکنون نیز پا برجاست (ملکی، 1382) در حالی که با وجود این نظام هرگز بین محتوای برنامه درسی و زندگی واقعی دانش‌آموز رابطه موثر به وجود نمی‌آید بدین معنی که آموخته‌های شاگردان در مسائل اساسی زندگی‌شان به کار نمی‌آید و هیچ‌کمی در حل مسائل زندگی به آنها نمی‌کند. لذا وقتی مفاهیم علمی نتوانند دانش‌آموز را رشد دهند از ارزش تربیتی برخوردار نخواهند بود، چرا که در زمینه تربیت دانش‌آموز، رشته‌های علمی نقشی جز وسیله بودن ندارند. وقتی در زندگی خود با مسائلی مواجه می‌شویم هرگز نمی‌پرسیم که به عنوان مثال درس ریاضی چه بخش از مسئله را حل می‌کند و یا درس دیگر چه نقشی می‌تواند داشته باشد، چرا که مسائل اجتماعی از کلیت برخوردارند، لذا باید کلی‌نگریسته شوند (ملکی، 1382)

هدف از اجرای این پژوهش طراحی مدل جامعه پذیری (پرورش اجتماعی) بر اساس رویکرد در هم تنیده در مقطع آموزش ابتدایی بود. نتایج این مطالعه نشان از تاثیرگذاری معنادار تلفیق برنامه درسی با مولفه های جامعه پذیری در دوره ابتدایی است. از سویی سازماندهی و طراحی محتوای درسی به شیوه برنامه تلفیقی مقاطع پایه درسی، با علایق فراگیر بی ارتباط است. نتایج مذکور با یافته های یاقوتی (1392)، منصورى گرگر و همکاران (1398)، هاشم زاده (1397)، اولیلا (2019)، قائدت (2019)

و وونگ و همکاران (2019) همخوانی نسبی و انطباق دارد. از آنجا که نظام آموزشی، در جامعه دارای کارکردهای مختلفی است. یکی از این کارکردها که بیانگر پرورش قابلیت های اخلاقی فرهنگی دانش آموزان می باشد، گنجانیدن مفهوم جامعه پذیری تلفیقی در برنامه درسی به صورت محوری است. اهمیت این کارکرد، از آن روست که آموزش در سایه جامعه پذیری، در ابعاد مختلفی نظیر بروز خلاقیت، رشد عاطفی و اخلاقی، ایجاد مهارت های جامعه پذیری، پرورش قابلیت های گروهی و ارتباطی دانش آموزان دارای تاثیرات قابل ملاحظه ای است. اما، علی رغم این تاثیر پرورش اجتماعی در برخی از نظام های آموزشی از جمله در مقطع ابتدایی دارای جایگاه فرعی و حاشیه ای در برنامه های درسی مراکز آموزشی می باشد. این مهم از طریق طراحی الگوی مطلوب برنامه درسی تلفیقی و اعتباربخشی مطلوب قابل تحقق است. این الگو شامل سه رکن اساسی به ترتیب زیر است:

1- رکن تجویزی که ناظر بر تدوین اهداف، انتخاب محتوا، تعیین روش های یاددهی و الگوهای یادگیری و ارزشیابی پرورش اجتماعی می باشد 2- رکن غیرتجویزی که شامل انعطاف و عدم تمرکز در برنامه درسی علوم اجتماعی می باشد. 3- رکن تلفیقی در برنامه درسی هدیه های آسمانی و علوم اجتماعی.

بی شک نهاد آموزش و پرورش به عنوان یک ارگان مهم جامعه اسلامی، برای مواجهه با این فرایند اجتماعی، سیاسی و فرهنگی وظایف مهمی را به عهده دارد تا بتواند فرهنگ قومی و مذهبی خود را همواره حفظ نماید. در واقع جامعه چیزی جدای از تعلیم و تربیت رسمی و غیر رسمی حاکم بر خود از سوی خانواده، رسانه ها و آموزش و پرورش، سیاستمداران، ورزشکاران و خلاصه الگوهای برخاسته از آن جامعه نیست. این دو یعنی جامعه و تعلیم و تربیت آنچنان در هم تنیده هستند که با مطالعه یکی به راحتی می توان به قضاوت در مورد دیگری ورود کرد. بررسی تعاملات دو مبحث تعلیم و تربیت و جامعه نشان می دهد این دو نه تنها از هم جدا نیستند بلکه کاملاً در هم تنیده می باشد، اجتماعی شدن یکی از حیاتی ترین مکانیسم های مهم جوامع امروز در فرهنگ سازی جهت پیشرفت و توسعه است بدون شک توجه دقیق به امر جامعه پذیری در هر جامعه ای توسط مسئولان جامعه دیر یا زود آنها را در رسیدن به اهداف خود و توسعه پایدار جامعه کمک خواهد کرد. هر قدر افراد یک گروه یا جامعه از آگاهی بیشتری برخوردار باشند جامعه پذیری آسان تر و موفق تر خواهد بود (مدبوحی، 1393). بنابراین در صورتی که جامعه ای قصد پیشرفت را با حفظ فرهنگ بومی خود داشته باشد، راهی ندارد جز اینکه اولاً افراد جامعه آگاه باشند، ثانیاً با تمامی ارزش ها، هنجارها و آداب و رسوم فرهنگی جامعه با متد آموزشی آشنا شوند. برنامه ریزی آموزشی در هر کشوری باید متناسب با فرهنگ اجتماعی آن مرز و بوم انجام گیرد.

در بحث محدودیت های پژوهش می بایست بیان نمود که از آنجایی که این پژوهش در دوره ابتدایی انجام شده است برای افزایش میزان اعتبار و قابلیت تعمیم نتایج، انجام پژوهش های مکمل لازم و ضروری به نظر می رسد. همچنین در بحث پیشنهاد های پژوهش می بایست بیان داشت که شیوه میان رشته ای و ترکیب منطقی (تلفیق) درسی، در هدایت تحصیلی و شخصیت پروری فراگیران

امری ضروری است، زیرا می تواند به تقویت انتقال یادگیری منجر گردد. فراگیران فرصت می یابند تشابهات مفاهیم و استراتژی ها را بهتر از حالتی که رشته ها به صورت جدا تدریس می شوند، بیاموزند و مفاهیم را در زمینه های مختلف به کار گیرند، همچنین به آنها می آموزد چگونه فکر کنند تصمیم بگیرند، اندیشه های خود را سازماندهی کنند، مهارت های یادگیری، پژوهش، جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات را به دست آورند و منجر به پرورش تفکر یادگیرندگان می شوند.

منابع

- امینی، م، مسیب، ز. (1396). اهمیت برنامه درسی تلفیقی در فرایند یادگیری پنجمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب های اجتماعی و فرهنگی ایران.
- اسدی، س ا. (1395). شایستگی های موردنیاز معلمان در تربیت سیاسی و اجتماعی دانش آموزان، پژوهش های اجتماعی اسلامی، دوره پنجم، شماره 109، ص 75 تا 102.
- حسینی، س ع. (1397). تعلیم و تربیت اسلامی (مبانی، منابع و اصول)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- راغفر، ح. (1396). ماهنامه ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی برای آموزگاران دبستان، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی، دوره 21، شماره 25، ص 48 تا 170.
- رفیعی، ب. (1396). آرای دانشمندان در تعلیم و تربیت و مبانی آن، جلد 4، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
- زرافشان، ع. (1397). برنامه ریزی درسی تلفیقی، چشم اندازها، نشریه رشد.
- مذبحی، س. (1393). طراحی الگوی مطلوب برنامه درسی پرورش اجتماعی مبتنی بر قرآن و روایات در دوره ابتدایی، مجموعه مقالات دومین کنگره علوم انسانی.
- ملکی، ح. (1397). برنامه ریزی درسی، تهران: نشر مدرسه.
- هاشم زاده، ط، خنجرخانی، م، حیدرزادگان، ع ر. (1398). بررسی تاثیر رویکرد تلفیق برنامه درسی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه چهارم شهرستان خاش، فصلنامه مطالعات روانشناسی تربیتی، دوره 16، شماره 33، ص 171-198.
- یاقوتی، ح، جوادی پور، م، خسروی، ع ا. (1392). رویکرد تلفیقی در برنامه ی درسی تربیت بدنی مقطع ابتدایی: تبیین امکان از دیدگاه متخصصان، نظریه و عمل در برنامه درسی، دوره 1، شماره 2، ص 149 تا 164.

- Andrews, F. J., Rich, S., Stockdale, R., & Shelley, J. (2014). Parents' experiences of raising pre-school aged children in an outer-Melbourne growth corridor. *Health & place*, 27, 220-228.
- Guedet, G., & Poisard, C. (2019). Design and use of curriculum resources for teachers and teacher educators: Example of the Chinese abacus at primary school. *International Journal of Educational Research*, 93, 68-78.
- McGarry, B. J., Theobald, K., Lewis, P. A., & Coyer, F. (2015). Flexible learning design in curriculum delivery promotes student engagement and develops metacognitive learners: An integrated review. *Nurse education today*, 35(9), 966-973.
- Mills, R., Bourke, T., & Siostrom, E. (2020). Complexity and contradiction: Disciplinary expert teachers in primary science and mathematics education. *Teaching and Teacher Education*, 103010.

- Mutasa, S., & Munsaka, E. (2019). Botswana and international policies on the inclusion of disaster risk reduction in the school curriculum: Exploring the missing link. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 40, 101271.
- Ollila, J., & Macy, M. (2019). Social studies curriculum integration in elementary classrooms: A case study on a Pennsylvania Rural School. *The Journal of Social Studies Research*, 43(1), 33-45.
- Ro, J. (2020). Curriculum, standards and professionalisation: The policy discourse on teacher professionalism in Singapore. *Teaching and Teacher Education*, 91, 103056.
- Shin, D. D., Lee, M., Ha, J. E., Park, J. H., Ahn, H. S., Son, E., ... & Bong, M. (2019). Science for all: Boosting the science motivation of elementary school students with utility value intervention. *Learning and Instruction*, 60, 104-116.
- Vidergor, H. E., Givon, M., & Mendel, E. (2019). Promoting future thinking in elementary and middle school applying the Multidimensional Curriculum Model. *Thinking Skills and Creativity*, 31, 19-30.
- Wong, E., & Nguyen, T. V. (2019). Introduction of an integrated curriculum: early outcomes and experiences within a large private university. *Currents in Pharmacy Teaching and Learning*, 11(5), 528-532.